

СОЦІАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Актуальність дослідження. Питання соціальної роботи з сім'ями є таким, що потребує врахування сучасних тенденцій розвитку сімейних стосунків. Динамічний світ з його загрозами (криза, локдаун та відсутність ресурсів) впливає на функціонування сім'ї та призводить до підвищення рівня конфліктності. У зв'язку з цим, соціальні працівники мають орієнтуватися в соціальних характеристиках сімейних конфліктів задля якісного впровадження форм та методів їхнього мирного врегулювання.

Аналіз останніх джерел. Проблему конфліктів у соціальній роботі вивчали М.І. Пірен, Н.В. Гришина, О.І. Бондарчук, Т.В. Андреева, Т.В. Дуткевич та ін. Відновний підхід у вирішенні конфліктів описаний такими дослідниками як В.Л. Андреевкова, Л.Й. Гуменюк, С.В. Васьківська та ін.

Форми та методи мирного вирішення конфліктів представлені у працях О.І. Бондарчука, В.Л. Андреевкової.

Мета статті полягає у визначенні соціальних характеристик сімейних конфліктів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Проаналізувавши думки дослідників (Н.В. Гришина [2], М. І. Пірен [1], Л.Й. Гуменюк [6], Т. В. Дуткевич [4]) ми будемо вважати що *конфлікт* – це протистояння інтересів і поглядів, цілей, цінностей, пріоритетів, напруження і крайнє загострення суперечностей, що призводить до активних дій, ускладнень, боротьби, що супроводжується складними колізіями; ситуація, в якій кожна зі сторін намагається зайняти власну позицію несумісну з інтересами іншої сторони.

Структура сімейного конфлікту є ідентичною до загальної структури конфлікту, а саме: наявність двох сторін, несумісність цілей кожної зі сторін, проблемна ситуація, прояв емоцій, поведінка сторін. Варто сказати, що сімейні конфлікти завжди емоційно більш забарвлені та напружені, адже конфліктні сторони поєднані між собою родинними зв'язками. Розуміння структури конфлікту дозволяє виявити об'єктивні причини та інтереси сторін, а також ефективно організувати профілактичну роботу щодо поглиблення конфлікту.

Отож, Л. Й. Гуменюк твердить що основою сімейних конфліктів є «суперечності між уявленнями членів сім'ї щодо потреб та між уявленнями і очікуваннями одного члена сім'ї стосовно іншого» [6, с. 153]. О. І. Бондарчук вважає, що сімейний конфлікт – це «усвідомлене зіткнення членів або сімейних угруповань, через протилежність та несумісність їхніх поглядів, інтересів, потреб, типів та стилів поведінки, установок, відносин, які є істотно значущими для індивідів та групи» [3, с. 53]. Дещо схожа думка у М. І. Пірен, яка підкреслює, що сімейний конфлікт – це «суперечності, які виникають внаслідок несерйозного ставлення до турбот та проблем одних членів сім'ї до інших, перекладаючи відповідальність на інших членів сім'ї» [1, с. 90].

Зважаючи на думки дослідників, ми здійснили спробу визначити поняття «*сімейний конфлікт*»: *це протистояння та суперечності членів сім'ї між собою через неспівпадіння поглядів, інтересів, установок, ціннісних орієнтирів та позицій.*

Варто зазначити, що сімейні конфлікти мають свої особливості, які соціальному працівнику варто врахувати при роботі з конфліктними сім'ями та при попередженні та подоланні конфліктних ситуацій у цих сім'ях [6].

Сімейні конфлікти мають особливий предмет, специфіка якого зумовлена унікальністю сімейних відносин. Зміст сімейних відносин, в свою чергу, складають як міжособистісні стосунки: любов, кровна спорідненість; так і правові й етичні зобов'язання, зумовлені реалізацією функцій сім'ї. [6;7].

Наступною особливістю сімейних конфліктів є те, що сім'я як соціальний інститут виконує ряд соціалізуючих функцій, що є важливим підґрунтям для формування нормальних взаємовідносин між членами сім'ї. До таких функцій можемо віднести наступні: функція

забезпечення фізичного та емоційного розвитку особистості (особливо необхідна у ранньому віці дитини); функція впливу на формування психологічної статі дітей (саме у сім'ї відбувається незворотній процес статевої типізації, участь родини у ньому вкрай важлива); функція розумового розвитку дитини (освітній рівень цілої сім'ї, її пріоритетні інтереси впливають на розумовий розвиток дитини); оволодіння людиною соціальними нормами (сім'я здійснює колосальний вплив на формування набору соціальних норм, уявлень та стереотипів у людини); формування фундаментальних ціннісних орієнтацій у дитини (ця функція перекликається з попередньою і має вагомий вплив на життя людини в цілому, особливо у період дитинства та юнацтва, визначає сфери життя, способи вирішення проблем); функція соціального розвитку індивіда (важливі емоційні та психологічні реакції на дитину та її поведінку у складних життєвих ситуаціях, поводження під час адаптації до нових умов життя всіма членами сім'ї) [7].

Таким чином, можемо відзначити, що соціалізуючі функції обов'язково варто враховувати при конфлікті. Адже, якщо він не вирішується, він впливає саме на здатність сім'ї бути первинним інститутом соціалізації для дітей, які в ній навчаються та для самого подружжя. Саме тому, соціальному працівникові при роботі з конфліктною сім'єю варто звертати увагу на виконання цією сім'єю своїх соціалізуючих функцій.

Конфліктна сім'я – це сім'я, в якій існують та постійно виникають такі сфери комунікації між членами сім'ї, де їхній світогляд, набір ціннісних орієнтирів, поглядів, традиції виховання та соціально-психологічні особливості призводять до частих суперечок, конфліктних ситуацій, породжуючи тривалі негативні стани та переживання. Однак шлюб може довго існувати завдяки іншим факторам, які його утримують, також завдяки компромісам, поступкам, пристосуванню одного члена сім'ї до іншого.

Конфліктна сім'я має критерії, за якими ми можемо її визначити: має затяжні конфлікти; присутній фоновий стан напруги у взаємовідносинах; присутня суперечливість вербальної і невербальної комунікації; наявна спотворена або замаскована комунікація між окремими членами сім'ї.

Висновки. Отже, аналіз соціальної характеристики сімейних конфліктів дозволив визначити, що цей вид конфліктів є необхідним етапом побудови сімейних взаємостосунків. Оскільки сімейні конфлікти характеризуються високим рівнем емоційності при їх вирішенні та можуть призвести до негативних наслідків, таких як розлучення, вбачаємо необхідність в організації якісної профілактичної роботи, спрямованої на їх мирне вирішення.

Список використаних джерел

1. Пірен М. І. Конфліктологія: підручник. Київ: МАУП, 2003. 360 с.
2. Гришина Н.В. Психологія конфлікту. Санкт-Петербург: Питер, 2009. 544 с.
3. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій : К.: МАУП, 2001. 96 с.
4. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник : Київ: Центр навчальної літератури, 2005. С. 106-113.
5. Андреева Т.В. Сімейна психологія: навчальна допомога. М., 2010. 244 с.
6. Гуменюк Л.Й. Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с.

Науковий керівник: к.п.н. Матвійчук М.М.

Волик А. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

«РІВНИЙ – РІВНОМУ» ЯК МЕТОД СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Актуальність дослідження. В сучасному світі постраждалих від торгівлі людьми вкрай тяжко виявити адже через низьку поінформованість не всі розуміють, що стали жертвами торгівців «живим товаром». Здебільшого в групі ризику знаходиться учнівська та студентська